

Je verantwoordelijkheid als zorgverlener

- drie stappen
- wie moet wat nou doen?
- incidenten en ongelukken

Onderhoud van Hulpmiddelen Je verantwoordelijkheid als zorgverlener

Tilliften helpen je om gezond je werk te kunnen blijven doen. Dat staat vast en we kunnen ook echt niet meer zonder in de zorg. Ze zijn een vanzelfsprekend onderdeel van je werk geworden. Daarom sta je er wellicht niet altijd bij stil, maar tilliften en andere hulpmiddelen die je als zorgverlener gebruikt moeten natuurlijk ook onderhouden worden. Want hulpmiddelen slijten, er moeten onderdelen vervangen of gerepareerd worden en op den duur zal er zelfs een nieuw hulpmiddel moeten komen. Als dat allemaal niet op tijd wordt gedaan, kunnen er ongelukken gebeuren. Zo zijn er de afgelopen jaren enkele ernstige ongelukken met tilliften voorgekomen. Hoewel het onderhoud daarvan steeds beter is geregeld, geldt dat helaas nog niet voor alle hulpmiddelen. Daarnaast is er, zeker in de thuissituatie, ook sprake van onduidelijkheid als het gaat om de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van tilliften. Wie moet er nu voor zorgen en hoe weet jij als zorgverlener of dat ook goed is gebeurd?

Landelijke afspraken

In deze brochure geven we antwoord op de vraag wat er in jouw dagelijkse praktijk nodig is voor goed onderhoud van vooral tilliften. We baseren ons daarbij op landelijke richtlijnen en adviezen zoals die zijn vastgelegd in je arbocatalogus. De Inspectie SZW (voorheen de Arbeidsinspectie) ziet toe op naleving daarvan. En we baseren ons ook op de zogenaamde NEN 7506-norm (<https://www.nen.nl/NEN-Shop/Norm/NEN-75062011-nl.htm>). De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) ziet ook toe op onderhoud en scholing. Al met al een ingewikkeld terrein, maar er zijn - zeker voor jou als zorgverlener - duidelijke punten waar je je aan moet houden. Voor jezelf en voor je cliënten en op die punten richten we ons in deze brochure met name. Voor alle precieze details verwijzen we naar je leidinggevende en de genoemde documenten. Je vindt je arbocatalogus online afhankelijk van de zorgbranche waar je in werkt.

Wat is een tillift?

Dat lijkt een domme vraag, maar het is goed om daar even stil bij te staan. Het begrip tilliften is namelijk heel breed. Bedenk dat ook douchestoelen die voor transfers gebruikt kunnen worden goed onderhouden moeten worden. Dit zijn ook medische hulpmiddelen. En bedenk dat de tilbanden (ook wel eens slings genaamd) die bij de tillift horen worden gezien als hulpmiddelen. Deze slijten

vanzelfsprekend ook en moeten dus onderhouden en tijdig vervangen worden. Dat laatste geldt natuurlijk voor alle hulpmiddelen en materialen waarmee je werkt.

Drie stappen

Als we de technische informatie van de NEN 7506-norm vertalen naar de gevolgen daarvan voor het dagelijks werk, dan zijn er drie opeenvolgende stappen te herkennen in de inspectie en onderhoudseisen aan tilliften. Jouw verantwoordelijkheid zit vooral in stap 1. Het is natuurlijk goed om te weten wat er verder bij komt kijken, daarom leggen we stap 2 en 3 ook in hoofdlijnen uit.

< kijken, kijken, kijken... >

1. Zien

Als gebruiker, dat wil zeggen als zorgverlener, als mantelzorger en als diegene die getild wordt met de lift oftewel bij zelfstandig gebruik, moet je voorafgaand aan elk gebruik zelf kijken of alles op het oog in orde is.

Algemeen

Dit betekent dat je moet je controleren of:

- a. er een duidelijke en officiële onderhoudssticker op de lift zit, die aangeeft of de lift volgens de regels onderhouden is en tot wanneer deze geldig is;
- b. er moet een goed bijgehouden logboekje aanwezig zijn, waarin dat ook vermeld staat;
- c. er hoort een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing aanwezig te zijn bij de lift;
- d. de tilbanden horen een eigen nummer te dragen en er moet op een formulier geregistreerd zijn wanneer de tilband voor het laatst geïnspecteerd of onderhouden is.

Dit hoef je natuurlijk niet elke dag te doen als je steeds met dezelfde liften werkt, maar mocht je van afdeling of cliënt wisselen: ga het dan toch zelf na.

Elke keer als je ermee werkt

Bij elke tilhandeling moet je dus zelf nagaan of er niets mis is met de lift en of de band goed is. Want elk defect, slijtage of beschadiging is van belang. Wanneer je iets ontdekt, moet je dit onmiddellijk melden aan de technische dienst of diegene die hiervoor verantwoordelijk is. Zorg dat er intern afspraken zijn gemaakt over wie dit is. Wanneer er direct gevaar voor de veiligheid bestaat, mag de tillift niet meer worden gebruikt totdat het gebrek verholpen is. Wanneer de tillift hapert, juist heel losjes werkt of als er een wiel blokkeert, of je vertrouwt het domweg niet, werk dan niet verder met deze lift en voorkom ook dat je collega's dit doen. Het kan voor jou, je collega's en de cliënt heel risicovol zijn om toch door te gaan. Als je ook maar enigszins twijfelt, werk dan niet met de tillift of vervang de tilband door een goede. Maak er een gewoonte van om elke keer even alert te zijn.

Dus:

- a. kijk goed en meld het als je iets niet vertrouwt;
- b. werk niet door als je iets niet vertrouwt;
- c. zorg dat je weet aan wie je zoiets moet melden;
- d. zorg voor vervanging van de lift en/of de tilband;

Niet alleen de lift, maar ook de tilband

Tilbanden zijn van zeer sterk materiaal gemaakt, maar slijten vanzelfsprekend ook en moeten goed onderhouden worden. De tilbanden moeten minimaal één keer per jaar én na iedere wasbeurt op het oog geïnspecteerd te worden op de volgende onderdelen:

- a. is het label leesbaar?
- b. is de tilband met toebehoren compleet?
- c. hoe is het gesteld met het materiaal, zijn er bijvoorbeeld rafels, scheurtjes, losse stiksels of brandgaatjes aanwezig?
- d. zijn er beschadigingen aan de bevestigingsclips, lussen en/of gespen?
- e. elke tilband moet voorzien zijn van een eigen nummer of code.

Naast het logboek van de tillift zelf, moet er ook van de tilbanden een logboekje of registratieformulier zijn van inspectie en onderhoud. Dat mag een verzamelformulier zijn waar de informatie van meerdere tilbanden onder elkaar staat. Het voordeel van het ook registreren van de slings is dat je daardoor minder risico loopt dat er een tilband aan regelmatige controles en onderhoud ontsnapt.

Kast, was en gebruik

Om te voorkomen dat je handmatig en dus onveilig gaat tillen wanneer een tilband is afgekeurd, is het verstandig om over meerdere tilbanden te beschikken. Dat is sowieso verstandig, omdat ze ook gewassen moeten kunnen worden. Een goed principe is om over drie exemplaren te beschikken: één in de kast, één in de was en één in gebruik. Dat klinkt misschien als veel, maar de tilbanden slijten zo echt niet sneller en het geld haal je er uiteindelijk uit door een kwalitatief beter gebruik.

Daarmee komen we op de volgende twee onderdelen, die minder jouw verantwoordelijkheid zijn, maar wel goed zijn om te weten en voor jou om op te letten.

2. Periodieke inspectie

Er moet bij elke tillift een logboek zitten, dat duidelijk verbonden is met die tillift en met de tilband. Alle wijzigingen, reparaties, ingrepen of signalen moeten daarin vermeld staan, maar alleen de daartoe bevoegde personen mogen daarin schrijven. In de NEN 7506 norm staat beschreven wie dat zijn, maar ook leveranciers zelf kunnen precies aangeven wie dat mag doen. Zij weten voor hun eigen liften precies hoe het onderhoud moet verlopen en wie daarvoor voldoende bekwaam en bevoegd is.

De inspectie mag in elk geval alleen uitgevoerd worden door vakbekwame en specifiek opgeleide personen.

3. Onderhoud van tilliften

Ook dit is specialistenwerk dat alleen door daartoe bevoegde mensen gedaan mag worden. In principe is de fabrikant en/of de leverancier van de tillift diegene die je kan vertellen wat er nodig is voor preventief onderhoud en reparatie. Zij hebben daarvoor een vast 'preventief onderhoudsschema' en geven op basis daarvan de garantie af dat de lift veilig onderhouden is. Soms kan die verantwoordelijkheid overgenomen worden door of gedelegeerd worden aan anderen. Bijvoorbeeld door een daarin gespecialiseerd bedrijf of door een gecertificeerde scholing van de eigen technische dienst. Maar dit is en blijft een lastig terrein. Zorg er in elk geval voor dat het heel duidelijk is - en dat het ook op schrift staat - wie die eindverantwoordelijkheid draagt. Dat is niet jouw verantwoordelijkheid als ergocoach of zorgverlener, maar mocht je signaleren dat het niet duidelijk is wie ervoor verantwoordelijk is, trek dan bij je leidinggevenden aan de bel.

Je kunt in ingewikkelde situaties verzeild raken, wanneer er bijvoorbeeld met een tilband van een leverancier gewerkt wordt aan een tillift van een andere leverancier. Of wanneer er aanpassingen aan een tillift zijn doorgevoerd door een ander dan de oorspronkelijke leverancier. Zorg dat je dat soort situaties meldt aan je leidinggevenden en dat het helder is, hoe het precies zit met de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid mocht er iets mis gaan.

Wie moet dat nou doen?

De NEN 7506 norm geeft de eigenaar van het hulpmiddel veel verantwoordelijkheid. De eigenaar van de tillift moet zorgen voor inspectie, onderhoud, de logboekjes, de gebruiksaanwijzing én voor een goed geïnstrueerde gebruiker. Maar ja, soms is het helemaal niet duidelijk wie de eigenaar is. Intramuraal meestal wel, dan is het vrijwel altijd de instelling. Maar thuis of in verzorgingshuizen ligt dat soms lastiger. We geven een paar lastige voorbeelden.

De familie of de cliënt zelf kan de lift gekocht of geleased hebben. Zij zijn dan in principe zelf verantwoordelijk voor inspectie en onderhoud. Lang niet alle cliënten weten dat het nodig is om goed onderhoud te plegen of vinden dat niet nodig. Sta er op dat het toch gebeurt en weiger zo nodig om met de tillift te werken.

Het kan ook een geleende of geleaste lift zijn. Dan is bijna altijd de uitleen eigenaar en zijn zij verantwoordelijk. Meestal is het dan goed geregeld, maar er kan iets door de mazen van het net doorglippen. Zelf goed kijken blijft van groot belang en zeker weten gaat voor alles.

Van tilliften en tilbanden die bijv. via de gemeente of anderszins zijn verstrekt zijn is het ook niet altijd duidelijk van wie ze precies zijn en wie er verantwoordelijk is voor goed onderhoud. Gemeentes hebben daarvoor meestal een overeenkomst gesloten met één of meerdere leveranciers. Zo'n lift

wordt soms in natura verstrekt en de gemeente blijft dan meestal verantwoordelijk voor onderhoud en reparatie.

Tilliften kunnen ook worden aangeschaft worden met een PGB, een Persoons Gebonden Budget. De cliënt zal dan meestal de eigenaar zijn en dus ook verantwoordelijk zijn voor onderhoud, maar bepaalde leaseconstructies en de wens om tilliften ook te laten herverstreken (voorkomen van kapitaalvernietiging als de lift niet meer nodig is) maken het er niet eenvoudiger op. Ga dus altijd na wie in dat soort situaties de eigenaar is en dus verantwoordelijk is.

En tenslotte bestaan er ook liften voor die 'zomaar' zijn opgedoken. Als er een bewoner is overleden die een tillift in zijn bezit had, kan die zijn blijven staan of geschonken worden aan de instelling. Dat gebeurt soms zo informeel dat niemand zich eigenaar voelt. Vaak is het onderhoud van zo'n lift niet op orde: niet met opzet, maar de lift is nergens geregistreerd en 'ontstapt' dan aan onderhoud. Zorg ervoor dat deze liften ook in het onderhouds- en inspectieprogramma worden opgenomen. Als er geen onderhoudssticker opzit met de datum van het laatste onderhoud, of de onderhoudssticker aangeeft dat de datum van het laatste onderhoud is verstreken, weet je in feite genoeg en moet je dit melden en er niet mee willen werken.

Alert zijn

Wie de precieze eigenaar ook is: als zorgverlener of bediener van de lift moet je zelf goed kijken voorafgaand aan elk gebruik, het melden als er iets mis is met de lift, of als er geen onderhoudssticker op zit. Werk in elk geval nooit met een lift die niet goed is onderhouden of met een lift waarin je niet geschoold bent. In die situaties ben je namelijk zelf verantwoordelijk als er iets misgaat en dat kan grote gevolgen hebben.

Accu's

De meeste tilliften gebruiken ook accu's. Accu's raken leeg, moeten op tijd opgeladen worden en hebben ook onderhoud nodig. Er is een aantal mogelijkheden om ervoor te zorgen dat accu's langer in goede conditie blijven en minder snel vervangen hoeven te worden. Dit voorkomt de ellende van het niet met een lift kunnen werken omdat de accu's leeg zijn, bespaart kosten en het is beter voor het milieu:

- zorg voor meerdere accu's: als de een in gebruik is, laadt een ander op;
- laad accu's altijd op als de indicator aangeeft dat de accu leeg is;
- het is voor veel accu's niet goed om ze helemaal leeg te laten lopen, de levensduur gaat hierdoor achteruit;
- zorg dat de accu vol is, als de lift langere tijd niet gebruikt wordt. Accu's lopen altijd langzaam leeg. Het is verstandig om elke twee maanden de accu één keer 24 uur achtereen op te laden;

- als de accu steeds sneller leeg raakt, begint deze versleten te raken. Zorg op tijd voor vervanging;
- accu's verschillen nogal in type en kwaliteit en worden steeds beter. In de gebruiksaanwijzing van de tillift staan de precieze details.

Meer nodig voor veilig en goed gebruik

Zorg dat je goed en aantoonbaar getraind bent

Behalve een goed onderhouden tillift is er natuurlijk meer nodig voor veilig gebruik. De Praktijkrichtlijnen en de Inspectie voor de Gezondheidszorg, maar zeker ook de Inspectie SZW wijzen op de noodzaak van training van zorgverleners en andere gebruikers in het gebruik van de tilliften en op de noodzaak van het registreren en melden van incidenten met tilliften.

Voor het goed gebruik van tilliften is veel informatie te vinden op www.goedgebruik.nl en in de e-learningmodules van **Gezond & Zeker**. Realiseer je dat in de richtlijnen in je arbocatalogus duidelijk staat beschreven dat zorgverleners niet alleen voorafgaand aan de beroepsuitoefening getraind moeten zijn in het gebruik van hulpmiddelen zoals tilliften, maar in principe jaarlijks of tweejaarlijks aantoonbaar een herhaling moeten doorlopen; echt oefenen dus! Leg dat ook op schrift vast, zodat er niemand ontsnapt aan deze instructie, zodat er dossiervorming is en dat iedereen optimaal geschoold is. Een prima hulp daarbij is natuurlijk het paspoort. Dit instrument kun je aanvragen bij **Gezond & Zeker**.

Transferprotocollen

Zijn de afspraken in het zorgdossier goed op orde en passen ze bij deze cliënt?

Goede cliëntspecifieke afspraken in de zorgdossiers over het gebruik van hulpmiddelen zoals tilliften voorkomen ook veel ellende en vormen ook een punt van aandacht voor de Inspectie SZW en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Die afspraken moeten wel bijgehouden worden. Ze zijn uit oogpunt van kwaliteit van zorg ook erg belangrijk, want je kiest het beste hulpmiddel voor elke cliënt. Een hulpmiddel dat past bij zijn of haar mogelijkheden en je cliënt optimaal zelfredzaam houdt of maakt. Voorbeelden van protocollen kun je vinden op www.goedgebruik.nl

Incidenten en ongelukken

Ondanks bovenstaande informatie en alle voorzorgsmaatregelen kan er toch een ongeluk gebeuren. Dat is erg genoeg, maar als het voorkomt in je organisatie is het van belang om daarvan te leren en daarom ook te melden wat er mis is gegaan. Bijvoorbeeld om fabrikanten verbeteringen te kunnen laten doorvoeren. Voor het registreren van incidenten is er informatie te vinden op de website van de inspectie www.igz.nl. Zowel algemene incidenten als incidenten die direct samenhangen met het hulpmiddel zelf, moeten altijd gemeld worden bij de fabrikant. Deze meldt dit vervolgens bij de IGZ. Daarnaast moet de leverancier, dat kan een andere organisatie zijn dan de fabrikant, daarvan op de hoogte worden gesteld door de eigenaar van de tillift of de tilband. Ernstige incidenten (calamiteiten) moeten ook altijd rechtstreeks bij de IGZ gemeld worden.

Tenslotte wijzen we je er nog op dat ook al ligt in deze brochure de nadruk op tilliften , alle andere hulpmiddelen natuurlijk ook slijten. Ook deze moeten goed onderhouden en op tijd vervangen moeten

Colofon

Deze folder is mede ontwikkeld vanuit ZonMw, Zorg voor Beter, (project GoedGebruik Hulpmiddelen) en is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Noch de schrijvers, noch de uitgever stellen zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden in deze uitgave. Ondanks de informatie in deze folder zal altijd de officiële werkwijze gevolgd moeten worden en zodoende voorrang moeten krijgen boven de informatie in deze folder. Niets uit deze uitgave mag gebruikt worden zonder bronvermelding.

Auteur: Hanneke Knibbe, LOCOmotion.

(Zoetermeer, 2018).

Een uitgave van Gezond & Zeker in de zorg van Stichting RegioPlus